

22 Vrhovnikove
209.

Resolucije za shod zaupnih mož.

(29. XI. 1894).

Člani na shodu v Ljubljani zbrani zaupni možje izjavljajo, posvetovavši se o političnem položaji in o tem, kako je Slovincem v bližnji bodočnosti ravnati in za kaj se jim je na političnem polji v prvi vrsti potezati, naslednje:

I.

Vsi za ohranitev slovenskega naroda in njegove zemlje, za gojitev in nekršeno javno veljave slovenske narodnosti in slovenskega jezika vneti Slovenci, katerim je zlasti tudi pri srci, da se razvija kulturna vzajemnost z drugimi slovanskimi plemeni, naj se za odločno in neomahljivo delo v ta namen združijo in organizujejo po vseh slovenskih pokrajinah.

II.

Za sedaj naj se v politični in parlamentarni program Slovencev vsprejmo vse one težnje, katere so določili slovenski in istersko-hrvatski poslanci na shodu dné 2. oktobra 1890 v Ljubljani, katere pa še do danes niso izpolnjene.

Slovenskemu uradovanju vlada več ali manj očitno še vedno nasprotuje ter namešča v slovenskih pokrajinah pri sodnih, kakor pri političnih in drugih oblastvih uradnike, naše narodnosti protivne, ne da bi bili niti vselej zmožni slovenskega jezika v govoru in pisavi in ne da bi to zmožnost na zanesljiv način izkazali.

Vlada tudi ne čuva nad tem, da bi se oblastva v poslovanji s slovenskim prebivalstvom posluževala slovenskega jezika. Le-to se opazuje skoro brez izjeme pri administrativnih oblastvih vseh stopinj in še celo v kronovini kranjski.

Dopušča se dalje, da najvišje sodišče in višji deželni sodišči nasproti obstoječim zakonom in naredbam v slovenskih pravnih stvareh ne izdajajo rzsodob in odlokov v slovenskem jeziku in da se pri sodiščih prve stopinje, osobito izven kronovine kranjske, s slovenskimi strankami nasproti mnogim, v smislu člena 19 tem. zak. izdanim naredbam sestavljajo zapisniki in izdajajo rzsodbe in odloki v nemškem ali italijanskem jeziku, in da se v ravno teh jezikih izdajajo obtožnice proti slovenskim obdolžencem in vodijo

obravnave, porotne in druge, celó s pripomočjo tolmačev. Tudi se pri višjih deželnih sodiščih ne imenuje zadostno število slovenščine zmožnih votantov, kar občutno krati hitro in dobro judikaturu. Nadalje se opazuje, da se iz slovenskega Štajerja sistematično izrivajo slovenski sodni uradniki, čeprav so večkrat domačini.

Ljudska šola še vedno ni vrejena na podlagi verskega izpovedanja in z izključljivo maternim kot učnim jezikom, pač pa so ljudske šole osobito na slovenskem Koroškem skoraj do cela nemške; slovensko prebivalstvo v Trstu in Gorici istotako za svoje otroke že več let brez vspeha zahteva slovenskih šol, in v javne, kakor tudi zasebne nemške in italijanske ljudske šole se vsprejemajo slovenski otroci.

Te za kulturno državo v mnogem oziru nečastne razmere na polji ljudskega šolstva imajo se prej kot prej odpraviti.

Dopušča in po javnih funkcijonarjih se naravnost podpira pogubljivo germanizatorno delovanje nemškega „schulvereina“, ki načeloma zastavlja svoje moči za protikatoliško in protislovensko šolo, kakeršen namen ima tudi nič manj obsodbe vredna „lega nazionale“. Zategadelj in dokler se te krivične razmere temeljito ne izpremené, je vsakemu zavednemu Slovencu prva dolžnost, da se s polno ljubeznijo oklene naše predrage nam družbe sv. Cirila in Metoda, ki jo s tem goreče priporočamo vsemu slovenskemu narodu; hkrati pa se odločno protestuje zoper to, da se mora v Slovencih in zlasti izven Kranjske skoro povsod še vedno zgol narodna požrtovalnost boriti za ono pravično vrejeno ljudsko šolstvo, katero ustanavljati, vzdrževati in braniti je dolžnost javnih, po zakonu poklicanih faktorjev.

Istotako se je nam potegovati, da se zakonitim potom zabrani, da bi se v ljudske šole vsprejemali otroci, ki niso večči učnemu jeziku, dasi imajo pri roki šole z maternim učnim jezikom.

Vrhu tega se je v najnovejšem času za Štajersko izvršilo imenovanje v nadzorstvo za ljudske šole, po katerem se tamošnje slovensko ljudsko šolstvo naravnost v nevarnost postavlja.

Za štajerske in koroške Slovence je pa sploh vitalnega pomena, da se deželni šolski sveti v smislu Ljubljanskega programa z dné 2. oktobra 1890 razdelé ter tako odstrani terorizovanje Slovencev po brezozirnih nemških večinah v dotičnih deželnih šolskih svetih.

Ravno tako se naše srednje šolstvo od strani vlade zanemarja ter se odklanja ne samo potrebna ustanovitev slovenskih srednjih šol, nego celo ustanovitev slovenskih vsporednic na nižjih oddelkih gimnazij v Trstu, Gorici in Celji. Tudi hrvatska gimnazija v Pazinu, katero zajedno Slovenci želé, še ni ustanovljena.

Naglašajoč te zahteve kakor najnujnejše, pozivljejo se deželni in državni poslanci, da se združeni s hrvatskimi in podpirajoč jih pri sličnih hrvatskih razmerah z vso odločnostjo potezajo za izpolnjenje teh zahtev ter za to, da se odpravijo navedene, našej narodnosti škodljive, zakonom in naredbam protivne razmere. Oni se dalje pozivljejo, da se v pospeševanje in olajšavo povoljnega rešenja teh zahtev potezajo za

izvršitev vseh, v omenjenem programu z dné 2. oktobra 1890 nasvetovanih sredstev.

Delovati je torej povsod na to, da se poverijo z deželno-zborskimi ali državno-zborskimi mandati samó taki moške, ki se zavežejo, odločno in dosledno zastopati označene narodne težnje.

III.

Sploh bodi vsakega Slovenca dolžnost, da zvršuje svoje politične pravice v smislu tega programa, da slovenskemu jeziku daje veljavo pri vsaki priliki in da snuje ali podpira socijalna, kulturna in gmotna podjetja narodnih Slovencev.

IV.

Koalicija parlamentarnih strank, podpirajoča vlado, katera zahteva, da mirujejo večja politična vprašanja, kakeršno je brez dvojbe tudi narodno vprašanje, je izvršenju slovenskega narodnega programa kvarna, in vsi slovenski zastopniki bi jo morali pobijati. Postopanje slovenskih državnih poslancev, stoječih izven koalicije, se torej odobrava, koalirani slovenski poslanci, kateri so se zavezali izstopiti iz koalicije, če se jim od vladne strani ne da poročstva za ugodno rešitev narodnih teženj, se pa pozivljejo, da izstopijo iz koalicije, ker se to poročstvo ni dalo in se ga tudi v bodoče ni nadejati.

V.

Obrača pa naj se tudi vsa skrb na povzdigo versko-nravstvenega in dinastičnega čuta, na izvedbo politične enakopravnosti, zlasti na uvedbo občne volilne pravice in pravično uredbo volilnih okrajev, dalje na zdrav napredek narodnega gospodarstva, zlasti na nezavisnost od tujega kapitala, podpiraje slovenske posojilnice in hranilnice, katerim bodi mestna hranilnica Ljubljanska središče — in na zboljšanje poljedelskega, trgovskega, obrtnega in delavskega stanu.

VI.

Konstatuje in obžaluje se, da je del slovenskega naroda, osobito na Kranjskem zapustil slovenski narodni program ter si ustvaril drug program, v katerem se slovenska narodnost ne nahaja kot smoter in kateri daje potuho popustljivosti in brezbriznosti v narodnih vprašanjih, kakor osobito na obžalovanja vreden način dokazuje od narodnega deželnega odbora kranjskega izdana in od te strani odobravana prepoved samoslovenskih uličnih napisov v Ljubljani.

VII.

Sedaj organizovano delovanje v vse te namene na Koroškem, Primorskem in Štajerskem naj pripoznajo in krepko podpirajo vsi Slovenci. Na Kranjskem pa naj se v iste namene združijo in organizujejo vsi Slovenci pod starim imenom slovenskih rodoljubov kot „narodna stranka“; njeno delovanje naj vodi izvršilni odbor v Ljubljani, kateri bodi tudi v neprestani delavni dotiki in vzajemnosti s političnimi vodstvi izvenkranjskih Slovencev.

I 70869